

Polecenia podsumowujące

1. Scharakteryzuj społeczeństwo stanowe w Polsce.
2. Wymień postanowienia przywileju cerekwicko-nieszawskiego oraz statutów piotrkowskich.
3. Przedstaw pozytywne i negatywne skutki nadawania przez monarchów przywilejów.
4. Wyjaśnij wpływ przywilejów szlacheckich na zmiany gospodarcze i polityczne w Polsce.

◆ Społeczeństwo stanowe w Polsce**Duchowieństwo**

- najwcześniej wykształcony stan
- posiadał osobne sądownictwo oparte na prawie kanonicznym
- o przynależności do stanu nie decydowało pochodzenie (stan otwarty)

Szlachta

- wykształciła się w XV w. z rycerstwa
- posiadała własne sądy i przywileje
- miała duży wpływ na sytuację polityczną w kraju

Mieszczaństwo

- podlegali prawu miejskiemu
- nieliczni posiadali pełnię praw
- urzędy piastowali tylko obywatele miast

Chłopi

- najlicniejsza grupa społeczna
- podział na: kmieci, zagrodników, parobków
- sytuacja prawna i powinności regulowane za pomocą umowy z panem (właścicielem ziemi)

◆ Skutki wydawania przywilejów szlacheckich

Ukształtowanie się monarchii stanowej w Polsce.

Uprzywilejowana rola szlachty w państwie.

Wzrost znaczenia sejmików ziemskich i powstanie sejmu walnego.

◆ Najważniejsze przywileje szlacheckie

1374 – przywilej koszycki.

1388 – przywilej piotrkowski.

1422 – przywilej czerwiński.

1423 – przywilej warcki.

1430, 1433 – przywilej jedlnieński-krakowski.

1454 – przywilej cerekwicko-nieszawski.

1496 – statuty piotrkowskie.

◆ Zgromadzenia stanowe

Sejm walny – parlament Królestwa Polskiego składający się z trzech stanów sejmujących: króla, senatu i izby poselskiej.

Sejmiki ziemskie – zjazdy szlachty z poszczególnych ziem.

1505 – konstytucja *Nihil novi* – władca nie może ustanowić nowych praw bez zgody senatu i izby poselskiej, początek demokracji szlacheckiej.

◆ Wpływ przywilejów szlacheckich na sytuację polityczną i gospodarczą

Dominacja szlachty.

Zmniejszenie budżetu państwa.

Słabsza pozycja miast i utrata ich znaczenia.

Pogorszenie sytuacji chłopów.

Polecane publikacje

Jan Dąbrowski, *Korona Królestwa Polskiego w XIV wieku. Studium z dziejów rozwoju polskiej monarchii stanowej*, Kraków 2010.

Marian Kallas, *Historia ustroju Polski*, Warszawa 2015.

Andrzej Nowak, *Dzieje Polski*, t. 3, 1340–1468: *Królestwo zwycięskiego orła*, Kraków 2017.

